

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – СВИЩОВ

СТАНОВИЩЕ

от

**член на научно жури, по процедура за
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
в СА „Д. А. Ценов” – Свищов**

Изготвил становището: **проф. д-р Огняна Кирилова Стоичкова**

Автор на дисертационния труд: **Гергана Божидарова Николова**

Тема на дисертационния труд: **„Усъвършенстване организацията на данъчния контрол върху ДДС измамите (на базата на категорията „липсващ търговец“)**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 468/ 04.06.2019г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд **„Усъвършенстване организацията на данъчния контрол върху ДДС измамите (на базата на категорията „липсващ търговец“)**, разработен от Гергана Божидарова Николова има логична структура, която спомага за пълното и задълбочено развиване на поставената тема. Основният текст на дисертацията заема 186 страници и се състои от увод, три глави и заключение. Включени са 2 таблици и 62 фигури. В общия обем на дисертацията се включват също така: декларация за оригиналност и достоверност; три приложения и списък с използваните източници – 68 източници, от които 18 на кирилица и 11 на латиница; 37 електронни ресурса; 2 нормативни акта.

Структурата и обемът на представената дисертация напълно се вписват в приетите норми за такъв род разработки.

Актуалността на темата, обект на изследване в дисертационния труд се предопределя от сериозните предизвикателства, които се наблюдават в организацията на контрола върху ДДС измамите, от гледна точка на теоретично обосноваване на

възможните случаи, при които ДДС измамите се реализират, така и от гледна точка на практическото им проявление. Както основателно изтъква дисертантката - в рамките на глобализационните процеси, протичащи в света се наблюдава неустойчивост при търговските сделки между участници от различни национални стопанства. В резултат на това се усложняват процесите на контрол върху дължимите данъци при тези сделки. Най-големият проблем се състои в невъзможността да се установи реалния собственик поради регистрирането на търговските дружества от подставени лица, което националните законодателства позволяват или поради защитеността от публичност на търговци, регистрирани в офшорните зони.

Докторантката посочва данни, които илюстрират нарастващия обем на ДДС измами и годишната загуба от приходи от ДДС за държавите – членки на ЕС, което подчертава необходимостта от изследване на този наистина важен и неизяснен в теорията и практиката проблем.

Гергана Николова си поставя за **основна цел** да изследва съществуващите проблеми в организацията на данъчния контрол върху ДДС измамите, с оглед установяване на приоритетните направления за усъвършенстване на процесите по идентифициране и третиране на ДДС измамите. За постигането на тази цел се формулират следните задачи:

1. Идентифициране на измамните действия, свързани с ДДС, които са обект на данъчен контрол и характеризират участниците в тях.
2. Изследване на конкретните форми на данъчен контрол при ДДС измамите.
3. Предлагане организационни и методически подходи за данъчен контрол, чрез които ефективно да се противодейства на ДДС измамите.

Гергана Николова посочва и **ограниченията на изследването си** – те са формулирани в 4 пункта и се отнасят до: изследване само на най-характерния и често срещан тип, познат в Европейския съюз и в България – „липсващ търговец“; логично е избран петгодишен период на изследването (2013 г. – 2017 г.), който съответства на нормативно определения срок за установяване на данъчни задължения; в изследването се борави с обобщени данни, без да се посочват конкретни реални данъчно задължени лица; актуалността на ползваните нормативни актове, литературни източници и интернет адреси е към декември 2018 г.

Обект на изследването са формите на проява и приложното поле на данъчния контрол върху ДДС измамите от типа „липсващ търговец“, извършвани на територията на Република България.

Предмет на изследването е съществуващият към момента административен капацитет на приходната администрация по отношение организацията на данъчния контрол върху ДДС измамите и възможностите за неговото усъвършенстване.

Основната теза в дисертационния труд е заключена в разбирането, че усъвършенстването на административния капацитет на данъчната администрация, от организационно-функционална гледна точка, ще даде възможност за повишаване резултатността на данъчния контрол по отношение противодействието на ДДС измамите (на базата на категорията „липсващ търговец“).

В своята дисертация Гергана Николова използва **научни методи**, които се основават на комплексния, системен и хронологичен подходи както и най-често използваните в подобен род разработки: наблюдение, проучване, анализ, синтез, аналогия, сравнение. Важно обстоятелство за самостоятелността на изследването са проведените от докторантката две анкетни проучвания: за контрола върху ДДС измамите със служители на Националната агенция за приходите; и с представители на търговски дружества относно теоретичната възможност за публична достъпност на база данни „Рисков масив“.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В дисертационния труд са направени значими научни и научно-приложни изводи. Това е резултат на подходящата методология на изследването, на задълбоченото познаване на правната рамка, регламентираща технологията на данъка върху добавената стойност, на логичната и стройна структура на дисертационния труд - всяка от трите глави служи за основа на продължаване и задълбочаване на анализа на следващата глава.

Първа глава на дисертационния труд има теоретико-приложен характер и в нея се дава отговор на първата изследователска задача. В тази част на изследването авторката показва осведомеността си за степента на разработеност на темата за данъчните измами в научната литература – българска и чуждестранна. Изводите, които прави в тази глава доказват дълбокото навлизане в разработваната проблематика и възможността за докторантката да прави свои обобщения, констатации и изводи.

Във *втора глава* на дисертацията вниманието е насочено към общите теоретични предпоставки на данъчния контрол върху ДДС измамите, към организацията на данъчния контрол при ДДС измамите и към специфичните производства при ДДС измамите.

В *глава трета* се дава отговор на третата изследователска задача - предлагане на организационни и методически подходи за усъвършенстване на данъчния контрол за ефективно противодействие на ДДС измамите.

Езикът на дисертационния труд е научен, ясен, достъпен и разбираем. Изводите след всяка от главите съответстват на реално направените анализи. Цитиранията на ползваните източници, автори и нормативни документи са коректни.

Авторефератът отразява в синтезиран вид всички засегнати в дисертацията проблеми, анализи, изтъкнати са достойнствата и реално направени проучвания и формулирани изводи от докторантката в самия дисертационен труд.

Докторантката Гергана Николова има **публикации, които са по темата на дисертационния ѝ труд**. В автореферата са посочени девет публикации. Тези публикации са посветени на въпроси, по тематиката, която докторантката изследва. В справката за минималните изисквани точки по групи показатели, Г.Николова е посочила две статии и един доклад, които ѝ носят 30 точки, достатъчни за изпълнение на това формално изискване преди допускането ѝ до защита.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Гергана Николова е представила справка на приносите в своя дисертационен труд, които сама авторката е формулирала в четири пункта.

Според нас приносите, имащи подчертано теоретичен характер са:

1. Открити са и идентифицирани видовете измами, свързани с контрола върху облагаемите с данъка върху добавената стойност сделки в ЕС и в България.
2. Направен е пространен анализ на различните видове схеми данъчни измами и участниците в тях с оглед ориентиране и подпомагане на данъчната администрация при осъществяване на контрол върху ДДС измамите.

С превес на практико-приложната страна в изследването са следните постижения на Гергана Николова:

1. Проведеното емпирично изследване – анкета сред служителите от специализираното звено за борба с ДДС измамите на приходната агенция. Данните от проведеното анкетно проучване са обобщени и са дали възможност да се направи

характеристика на състоянието и проблемите в организацията на данъчния контрол при данъчните измами „липсващ търговец“ (ДИЛТ);

2. Обосноваването на идеята: 1) за осъществяване на дознателски функции на органите по приходите; 2) за създаване на Централен координационен екип за обмен на информация и предприемане на общи действия на всички органи, имащи отношение към ДДС измамите; 3) за обща комуникационна стратегия за поемане на солидарна отговорност между контролните органи върху ДДС измамите; 4) създаване на публичност на базата данни „Рисков масив“.

Приемам формулираните приноси като оригинални и най-важното добре мотивирани от докторантката Гергана Николова.

IV. Въпроси по дисертационния труд

Поставям следния въпрос към докторант Гергана Николова, на който тя да отговори при защитата си: **Имат ли основание изказаните от някои автори становища, че на равнище ЕС може ефективно да се противодейства срещу ДДС измамите, ако се въведе една обща ставка на ДДС в рамките на ЕС?**

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Имам всички основания да приема, че цялото изследване е резултат на способността на докторантката Гергана Николова да прави самостоятелни анализи, да обработва данни и да ги обобщава, да ползва коректно постановки на други автори, да формулира свои изводи и да ги доказва със свои мотиви.

С убеденост давам своето положително становище „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Гергана Божидарова Николова за разработения от нея дисертационен труд на тема: „Усъвършенстване организацията на данъчния контрол върху ДДС измамите (на базата на категорията „липсващ търговец“).

8.07.2019

Изготвил становището:
(проф.д-р Огняна К. Стоичкова)